

Sygn. akt III A Ua 1691/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Danuta Rychlik-Dobrowolska
Sędziowie:	SSA Barbara Ciuraszkiewicz (spr.) SSA Barbara Pauter
Protokolant:	Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 23 stycznia 2014 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku W. Ś.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

o wypłatę emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Świdnicy

z dnia 17 lipca 2013 r. sygn. akt VII U 740/13

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Decyzją z 21 marca 2013 r. ZUS Oddział w W. odmówił uchylecia swej decyzji z 23 września 2011 r. w części, w jakiej decyzja ta zawieszala prawo do wypłaty emerytury W. Ś. od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r.

Wskutek zaskarżenia decyzji sprawę rozpoznał Sąd Okręgowy w Świdnicy, który wyrokiem z 17 lipca 2013 r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał wnioskodawczyni prawo do wypłaty emerytury za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r.

Sąd ustalił, że wnioskodawczyni, będąc zatrudnioną, nabyła prawo do emerytury od 1 marca 2009 r. i pobierała świadczenie, jednocześnie kontynuując zatrudnienie. Decyzją z 23 września 2011 r. wypłata emerytury została zawieszona od 1 października 2011 r. z uwagi na dalsze zatrudnienie ubezpieczonej. Ubezpieczona decyzji nie zaskarżyła.

W dniu 21 listopada 2012 r. wnioskodawczynie złożyła wniosek do ZUS-u o wznowienie wypłaty emerytury w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 12 listopada 2012 r. wraz z odsetkami.

Decyzją z 22 grudnia 2012 r. ZUS podjął wypłatę świadczenia od 22 listopada 2012 r., natomiast zaskarżoną decyzją z 21 marca 2013 r. odmówił wypłaty emerytury za okres od 1 października 2011 r.

W tym stanie Sąd I instancji uznał, że odwołanie wnioskodawczynie jest zasadne w części wypłaty zawieszony emerytury w okresie od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r. Podstawą wstrzymania wypłaty emerytury wnioskodawczynie z dniem 1 października 2011 r. było zaistnienie przesłanki do zawieszenia wynikającej z art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych i niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257 poz. 1726 ze zm.). Przepis ten stanowił, że do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy ustawy, o której mowa w art. 6, oraz ustawy, o której mowa w art. 18, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 r. Ustawą wymienioną w art. 6 jest ustawa o emeryturach i rentach z FUS, w której to ustawie z dniem 1 stycznia 2011 r. na mocy powołanej ustawy z 16 grudnia 2010 r. wprowadzono art. 103a, który stanowi, iż prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 13 listopada 2012 r., w sprawie II K 2/12, orzekł, iż art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227, ze zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Wyrok powyższy został ogłoszony w Dzienniku Ustaw z 22 listopada 2012 r. pod poz. 1285. Z chwilą ogłoszenia tego wyroku przepis w nim wskazany utracił swoją moc (został wyeliminowany z porządku prawnego). Skoro więc przepis, który był podstawą do wydania decyzji z 23 września 2011 r., wstrzymującej wypłatę emerytury wnioskodawczynie od 1 października 2011 r., został uznany za niezgodny z Konstytucją, to mimo że obowiązywał on w dacie wydania decyzji o wstrzymaniu wypłaty, nie powinien być w sprawie zastosowany jako niezgodny z Konstytucją, co okazało się po wydaniu przez Trybunał Konstytucyjny cytowanego orzeczenia.

Wnioskodawczynie wprawdzie nie odwołała się od decyzji z 23 września 2011 r., lecz złożyła w organie rentowym skargę o wznowienie postępowania administracyjnego na podstawie art. 145a kpa, a skutki orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w postaci wyeliminowania określonego przepisu prawnego, odnoszą się także do stanów faktycznych istniejących w czasie jego formalnego obowiązywania.

Wnioskodawczynie miała od daty przyznania prawa do świadczenia (tj. od 1 marca 2009 r.) prawo do wypłaty emerytury bez obowiązku rozwiązywania stosunku pracy i organ rentowy do 1 października 2011 r. świadczenie emerytalne wypłacał. Skoro art. 103a cyt. ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie dotyczył sytuacji wnioskodawczynie, to nie można było zawiesić świadczenia, a tym samym wstrzymać jego wypłaty z dniem 1 października 2011 r. Zaskarżona decyzja była więc błędna i naruszała przepisy o zawieszaniu świadczenia w ich znaczeniu ustalonym zaskarżonym orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego.

Wobec treści orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, zaskarżona decyzja wymaga zmiany poprzez przyznanie wnioskodawczynie prawa do wyrównania świadczenia od daty wstrzymania jego wypłaty i zobowiązania organu rentowego do podjęcia wypłaty świadczenia poczynając od dnia zawieszenia do dnia wznowienia.

Apelację wywiódł organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości. Orzeczeniu zarzucił naruszenie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w zw. z art. 103a ustawy

o emeryturach i rentach z FUS, stanowiących podstawę prawną decyzji z 28 września 2011 r. przez przyjęcie, że nie była ona prawidłowa w dacie jej wydania i w związku z tym błędne uznanie, że wnioskodawczyni ma prawo do wypłaty emerytury za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r. ZUS zarzucił także naruszenie art. 190 ust. 3 Konstytucji przez jego niezastosowanie i uznanie, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r. wywołuje skutki prawne wstecz.

W uzasadnieniu zarzutów organ rentowy podniósł, że termin utraty mocy obowiązującej art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw nie był określony. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego ma charakter deklaratoryjny. Przepis, do czasu jego uchylecia, funkcjonuje w sposób zgodny z Konstytucją. Uwzględnienie zatem roszczenia wnioskodawczyni przez zasądzenie należności za okres wsteczny jest niezasadne.

Zakład wniósł o zmianę wyroku przez oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie.

Sytuacja prawna ubezpieczonej nie różni się od tych emerytów, których objął swym wyrokiem Trybunał Konstytucyjny, a którym organ rentowy wstrzymał prawo do emerytury od 1 października 2011 r. Jedynie pod względem procesowym jej sytuacja różni się od tych ubezpieczonych, którzy skarżyli do sądów powszechnych decyzje o wstrzymaniu im wypłat emerytur od 1 października 2011 r. i następnie wnosili skargi o wznowienie tych postępowań sądowych. Wnioskodawczyni nie skarżyła decyzji zawieszającej prawo do świadczenia z 23 września 2011 r. Jednak samo uprawomocnienie się tej decyzji nie miało wpływu na możliwość żądania przez nią wznowienia postępowania administracyjnego na podstawie art. 145a § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U.2013.267 j.t.).

Wskazany przepis stanowi, że można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja. Wnioskodawczyni skargę o wznowienie postępowania administracyjnego wraz z wnioskiem o wydanie decyzji wznowiającej wypłatę świadczenia i wypłacenie zaległej emerytury od 1 października 2011 r. z odsetkami złożyła w organie rentowym w ustawowym miesięcznym terminie od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, jak reguluje § 2 art. 145a kpa. Tymczasem organ rentowy zaskarżoną decyzją odmówił wznowienia wypłaty emerytury od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r. W tym zakresie rację ma ubezpieczona, ZUS winien wznowić wypłatę emerytury od 1 października 2011 r. i wypłacić zaległe świadczenia.

Organ rentowy swoje zarzuty skupił tylko i wyłącznie na zagadnieniu daty wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, która to kwestia jest uregulowana w art. 190 ust. 1, 3 i 4 Konstytucji. Zgodnie z tymi przepisami orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, które mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, wchodzą w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny dwunastu miesięcy. W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nie przewidzianymi w ustawie budżetowej, Trybunał Konstytucyjny określa termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego po zapoznaniu się z opinią Rady Ministrów. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania.

Data wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego ma takie znaczenie, że powoduje zmianę obowiązującego do tej pory stanu prawnego przez wyeliminowanie z obrotu prawnego przepisu niezgodnego z Konstytucją, przy czym istotne jest prawidłowe zrozumienie ww. skutku. Mianowicie oceniany przez Trybunał Konstytucyjny przepis nie staje

się niezgodny z Konstytucją od daty wejścia w życie wyroku Trybunału, lecz jest i był już niezgodny z ustawą zasadniczą w chwili wejścia w życie przepisu w brzmieniu nadanym mu przez ustawodawcę. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego stanowi jedynie potwierdzenie niekonstytucyjności badanej regulacji od chwili jej wprowadzenia.

Osobną kwestią jest natomiast żądanie wznowienia postępowania na podstawie art. 401¹ kpc lub art. 145a kpa. Przepis ten stanowi, że można żądać wznowienia postępowania również w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Sens tej regulacji jest taki, że daje sądowi oraz organowi administracji możliwość wzruszenia prawomocnego orzeczenia (decyzji) wydanego w sprawie, której podstawą rozstrzygnięcia był przepis od początku uznany za wadliwy, bo niezgodny z Konstytucją. Istotą wznowienia jest zatem możliwość ponownego orzekania, lecz tym razem na podstawie prawa już zgodnego z ustawą zasadniczą.

Dlatego też zarzut organu rentowego, opierający się na twierdzeniu, że skutki prawne wyroku Trybunału Konstytucyjnego wiążą tylko na przyszłość jest o tyle nieuzasadniony, że właśnie przepisy o wznowieniu postępowania nakazują, w przypadku skutecznego złożenia skargi o wznowienie na podstawie art. 401¹ kpc lub art. 145a kpa stosowanie niewadliwego prawa (nieobciążonego wadą niekonstytucyjności), a tym samym niwelowanie jego skutków w przeszłości, tj. w sprawach zakończonych już prawomocnymi orzeczeniami. Oczywiście dotyczy to tylko tych spraw, w których wadliwe prawo było podstawą rozstrzygnięcia. To natomiast uzasadnia przyznanie wnioskodawczyni prawa do wypłaty emerytury za okres poprzedzający wejście w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc orzekł o oddaleniu apelacji organu rentowego.